

Vynášení kříže

Na svátek Povýšení svatého Kříže a na 3. neděli velkopostní (uctívání svatého Kříže)

Zjednodušená místní praxe (bez jitřní bohoslužby; rozšířená praxe Gorazdova sborníku)

Na večerní se připravuje kříž s květy na podnos. Uloží se na žertveník. Po Otčenáši se přenáší kříž (ze schránky pro bohoslužebné předměty nebo ze žertveníku) na svatý prestol. Evangeliář postaví a místo něj se pokládá podnos s křížem (na podnose má být rozprostřen aer. (Podle triodu se přinášejí uctívané dřevo Kříže kněz s kostelníkem po propuštění malé večerní, přinášejí je se svícemi, kadidlem a troparem Kříži a kladou na svatou trapezu, kde před ním hoří svíce celou noc.)

Plná ruská praxe: vynášení kříže se má konat na konci slavosloví při jitřní bohoslužbě. Představený kněz má plná roucha (obléká je při kánonu nebo při stichirách na „Chvalte“). Po ohlasu: „Sláva tobě, jenž jsi nám ukázal světlo!“ okuřuje prestol a kříž na něm ležící třikrát kolem. Když se zpívá poslední „trojsvaté“, při otevřených královských vrátkách, koná před křížem uloženým na prestolu tři poklony, políbí jej, bere oběma rukama podnos s křížem, pozdvihuje nad hlavu, kráčí kolem prestolu, vychází severními dveřmi. Před ním se nesou dvě svíce a kadidlo. Kráčí se přes celý chrám a stále se zpívá „trojsvaté“. Pod ambonem se zastaví před připraveným tetrapodem, čelem k východu, naproti otevřené královské bráně, kříž na hlavě a po ukončení „trojsvatého“ a po ohlasu se spustí na kolena a uloží kříž na tetrapod (pokud je ve schránce, tak se nyní otevírá). Hned okuřuje třikrát kolem (do kříže ze všech čtyřech stran). Poté třikrát zpívá „Kříži tvému klaníme se...“ a zpěváci pokaždé opakují. A všichni se klanějí. Při líbání kříže se zpívají stichiry k uctívání Kříže. Všichni přistupují uctít Kříž – dvě poklony před políbením a jedna poklona po políbení. (Při stichirách se někde koná pomazání olejem: po poklonění kříži jdou věřící ke knězi a ten pomazává olejem posvěceným na litiji.)

Místní zjednodušená praxe (dosti podobná řecké farní praxi): před začátkem liturgie (po proskomidii a před okuřováním prestolu) kněz roztáhne oponu. Svíčník se připraví se jako na malý vchod (a čeká až se otevrou královské dveře). Svatý kříž je na podnose položen na prestolu. Měl by být ozdoben květy či bazalkou.

Kněz: Blahosloven Bůh náš, vždycky ...

Žalmista zvolna zpívá velké slavosloví. (GS str. 428/359)

Kněz okuřuje kolem prestolu (je to zároveň okuřování oltáře před liturgií), oltář, ikonostas a lid ze soleje. Vrací se do oltáře. Pak předá kadidelnici (a kadidlo) čekajícímu svíčníkovi.

Se začátkem „trojsvatého“ (na konci slavosloví) otevře královskou bránu, třikrát se klaní, bere podnos s křížem a nese jej (jako při konání vchodu) kolem prestolu a severními vrátky ke stolku (tetrapodu, analogi) uprostřed chrámu. Kříž nese na úrovni očí (event. nad hlavou). Před ním jde svíčník, nese svíce a kadidelnici (podobně jako

při malém vchodu). Kněz stane před tetrapodem. Svíčník se svíčí stojí naproti němu (na druhé straně tetrapodu).

Pokud „trojsvaté“ skončí dříve, než kněz stojí s křížem před tetrapodem, pokračuje se ve zpívání trojsvaté písně, jak dlouho je potřeba.

Po ukončení slavosloví (resp. trojsvatého) kněz činí s podnosem znamení kříže: **„Velemoudrost! Povznesme se!“** a pokládá jej na tetrapod (sklání se při tom – třeba až na kolena, jde-li to).

Žalmista zpívá třikrát tropar Kříži (Spasiž, Pane, lid svůj...)

Svíčník podá knězi kadidelnici (vloží do ní nové kadidlo) a kněz okuřuje třikrát kolem kříže. Svíčník se svíčí se při okuřování staví vždy naproti knězi a uklání se k okuřování. Poté kněz odevzdá svíčníkovi kadidelnici (a ten ji odnese do oltáře). Přenosnou svíci nechává stát za křížem. Svíce u kříže zatím nechává hořet, protože se věřící klanějí (a případní opozdilci se pokloní při antifonách; zhasne je až po malém vchodu; přenosnou svíci si při blahoslavenstvích vezme hořící a nese ji při malém vchodu).

Je-li svátek Povýšení svatého Kříže, pak se nyní může konat obřad **pozdvihování svatého kříže** (není nutno činit v každém chrámu). Koná se v takovém případě patero pozdvižení – ke každé straně světa jedno (k východu, západu, jihu, severu a zase k východu). Každé pozdvižení kněz činí velice pomalým pohybem – kněz kříž nejprve jen mírně pozdvihne (a při tom diákon nebo kněz praví příslušnou modlitbu; mohou to být prosby vzaté z vroucí ektenie nebo se zvolá jen: „Rceme všichni!“), pak se s ním sklání skoro až k zemi (měl by se sklonit, jak nejhloběji může), poté jej od země pozdvihuje tak vzhůru, jak je možno, a pak o něco níže jej nese zleva doprava (takže s ním načrtne žehnající znamení kříže). Věřící při každém pozdvižení rychle zpívají stokrát „Hospodi, pomiluj“ (Kyrie, eleison) – tempo zpěvu velice rychlé. Pak se kněz otočí k další světové straně a opět se koná to samé, a opět věřící rychle zpívají stokrát „Hospodi, pomiluj“. Tak se koná čtyřikrát do všech čtyřech světových stran (a po páté opět na východ). (Může být fyzicky poněkud náročné; někdy je vhodné, aby diákoni či hypodiákoni podepírali sloužícímu duchovnímu ruce.) Nakonec kněz ukládá kříž opět zpátky na tetrapod. (Tento obřad pozdvižení se může vypustit.)

Poté podle ruské praxe kněz před tetrapodem, na němž je uložen svatý kříž, zazpívá: **„Kříži tvému klaníme se, ó Pane, svaté vzkříšení tvé slavíme!“** a koná zemní poklonu před křížem. A všichni věřící s ním.

Zpěváci opakují po knězi zpěv: „Kříži tvému klaníme se, ó Pane, svaté vzkříšení tvé slavíme!“

Pak podruhé kněz zpívá „Kříži tvému...“ a klaní se všichni věřící s ním, zatímco zpěváci opakují zpěv po knězi.

A nakonec potřetí kněz zpívá „Kříži tvému...“ a klaní se všichni věřící s ním, zatímco zpěváci opakují zpěv po knězi.

A při každém zpěvu se koná zemní poklona. Všichni se klanějí najednou – kněz a spolu s ním všichni věřící.

(Jednodušší řecká praxe: poprvé zpívá „Kříži tvému...“ kněz, podruhé a potřetí zpěváci. Poklony se konají jen pásové – při každém zpěvu tři.)

Pak nejprve kněz přistupuje uctít a políbit svatý kříž a odchází do oltáře. Zavírá královskou bránu. Věřící mezitím přicházejí uctít a políbit svatý kříž, který zůstává uprostřed chrámu celý následující týden (až do pátku).

Opona po ukončení vynášení kříže do liturgie už zůstává roztažená. Kněz se modlí „Králi nebeský“ atd. a hned začíná liturgii.

Při liturgii na 3. velkopostní křížové neděli se místo trojsvaté písně zpívá: „Kříži tvému klaníme se, ó Pane, a svaté vzkříšení tvoje slavíme (tříkrát). Sláva... I nyní... A svaté vzkříšení tvoje slavíme. Kříži tvému klaníme se...“
Prokimen: Spasiž, Pane, lid svůj... (osmihlasník: neděle 6. hlasu. GS str. 246/226)

Při sváteční liturgii na Povýšení svatého Kříže Páně se uplatňují příslušné změny antifon, verš na malý vchod, „pojďte, pokloňme se...“ zpěv troparu, místo trojsvaté písně se zpívá: „Kříži tvému klaníme se, ó Pane, a svaté vzkříšení tvoje slavíme (tříkrát). Sláva... I nyní... A svaté vzkříšení tvoje slavíme. Kříži tvému klaníme se...“ Změna je i místo „Jest vpravdě důstojno“ a ve zpěvu ke svatému přijímání (viz GS str. 384/327 a dále). Je-li svátek v neděli, nezpívá se nic nedělního, jen sváteční služba (ani evangelium nedělní).

Obecné poznámky. (Malý i velký vchod se konají kolem kříže. Svíce se staví doprostřed chrámu atd.) Před křížem se konají velké zemní poklony – je to výjimka v neděli (či ve svátek Páně). Po liturgii se může kříž umístit před ikonu Spasitele (činí se to tam, kde by tetrapod pod ambonem vadil při konání bohoslužeb v průběhu týdne).

Je-li Velký půst, pak v průběhu následujícího velkopostního týdne – v pondělí, ve středu a v pátek – se při otevřených královských vrátkách koná klanění kříži (kněz je ve felonu). V pátek se kříž vrací na svatý prestol (po zaambonové modlitbě liturgie předem posvěcených Darů, viz GS str. 518/422). V případě svátku se kříž odnáší zpět do oltáře v den opuštění svátku po liturgii.

V GS velkopostní neděle uctívání kříže: 516/420. Povýšení svatého Kříže: 384/327.

Obřad vynášení svatého Kříže (bez pozdvihování) se koná ještě ve svátek vynášení uctívaných dřev Kříže Páně v první den půstu k Zesnutí přesv. Bohorodice.

Po ukončení liturgie je na Rusi obyčej, že duchovenstvo vychází do středu chrámu a při zpěvu troparu třikrát klanějí do země a všichni modlíci se klanějí se do země s nimi. Je to jediný případ, kdy se konají zemní poklony ve svátek Páně nebo v neděli a dokonce ještě po svatém přijímání. (V Řecku se nekoná.)

V Řecku nesou kříž na podnose vztyčený (nikoliv ležící) uprostřed hory květů a hoří u něj tři svíce. Poté co kněz uloží kříž na tetrapod, okuřuje a při tom zpívá poprvé tropar Kříži; podruhé a potřetí zpívají tropar zpěváci. Na závěr třetího okuřování okuřuje ze svého místa kolem dokola chrám a věřící.

Pak kněz zpívá „Kříži tvému klaníme se...“ – poprvé sám, podruhé a potřetí zpěváci. Při každém zpěvu koná lid i kněz tři pásové poklony. Nakonec se při třetím zpěvu kněz ještě pokloní, vezme kříž ze stojánku políbí jej a žehná jím do všech stran – pořadí světových stran: otáčí se zleva doprava – od jihu, přes západ k severu (velké zemní poklony se nekonají).

Nato odchází do oltáře a začíná hned liturgii ohlasem „Blahoslaveno budiž království...“ V průběhu antifon druhý kněz dává kříž políbit věřícím, kteří přicházejí,

klanějí se, líbají kříž a berou si od kněze snítka z květin (bazalky), kterou byl kříž na podnose ozdoben.

Na okraj obřadu pozdvihování

Ve starobylých tradicích (a v řecké dodnes) je pořádek obracení se ke světovým stranám: východ, jih, západ a sever (a případně opět východ) – kněz se tedy otáčí místo do kříže tak kruhem. Ruská tradice (do kříže) byla zavedena jedinečně zde a to až ve 2. pol. 17. stol.

Nejdříve se pozdvihování jako nedílná součást svátku Povýšení konalo jen, když sloužil biskup, pak bylo povoleno i igumenovi. V r. 1395 bylo v Rusku nařízeno konat pozdvihování v každém chrámu, i tam kde slouží kněz sám (svt. Kyprian Moskevský: „Na Povýšení svatého Kříže v každém chrámu po celé zemi, kde žijí křesťané, ať pozdvihují kříž, i kdyby tam jen pop jeden byl, ke slávě uctívaného a životodárného Kříže“). Jinde se konalo každoročně jen soborných chrámech, v ostatních jen případně-li svátek na sobotu či neděli. Dodnes se na Rusi přetiskuje pokyn z r. 1641, že se pozdvihování koná jen v soborných a monastýrských chrámech, v obyčejných farních chrámech se koná jen vynášení kříže dle obřadu velkopostní křížové neděle. V současné ruské praxi se může s požehnáním archijereje konat i ve farních chrámech. Dle současné řecké praxe se obřad pozdvihování může konat ve všech chrámech bez výjimky.

Podle některých starých typiků se mohou prosby diákona při pozdvihování vynechávat a zpívá se při pozdvihování jen „Hospodi, pomiluj!“ Tak to bylo dle gruzínského typiku z 11. století na Svaté Hoře; popis dvou různých obřadů pozdvihování tam končí pozoruhodnými slovy: „Svatí Boží, na Svaté Hoře a dalších slavných monastýrech se pozdvihování koná, jak bylo popsáno. Vy to pak konejte, jak chcete.“ Obřady pozdvihování byly v minulosti opravdu velice různorodé, někdy i velice složité a dlouhé.

V srbském typiku ze 14. století se popisuje zjednodušený postup: Přichází pop nesoucí uctívané dřevo a stane uprostřed chrámu; pokloní se k východu a žehná lidi křížem. Tak i napravo a nalevo a na západ, zpívaje „Spasiš, Pane, lid svůj...“ Pak položí kříž (na tetrapod) k políbení. Zpěváci po uložení kříže k políbení zpívají: „Kříži tvému klaníme se...“

V Rusku v některých chrámech v současnosti konají pozdvihování takto: Když přijde představený s křížem na střed chrámu, položí jej na analog a okuřuje kolem do kříže; poté mlčky učiní před ním tři poklony. Pak vezme kříž oběma rukama, obrácen k východu. Diákon drží v levé ruce svíci a v pravé kadidlo, volaje: „Smiluj se nad námi, Bože, podle velikého milosrdenství svého, prosíme tebe, vyslyš nás a smiluj se, rceme všichni.“ Pěvci začínají zpívat první stovku „Hospodi, pomiluj.“ Představený třikrát žehná křížem k východu, a pak ještě za zpěvu první poloviny stovky se pomalu sklání (podle typikonu by se měl sklonit tak nízko, že hlava je asi 20 cm od země). Poté se pomalu a postupně zase zdvihá, zatímco zpěváci zpívají druhou polovinu stovky, zdvihá hlavu, napřimuje se a povznáší kříž vzhůru. Nato za zpěvu posledních „Hospodi, pomiluj,“ žehná jím znovu třikrát k východu. Pak se představený obrací tváří k západu, diákon přechází na obrácenou stranu a stojí před křížem, praví: „Ještě modlíme se za vlast naši, vládu a vojsko její, rceme všichni.“ Zpěváci zpívají druhou stovku „Hospodi, pomiluj.“ Představený činí s křížem podobně, jako to činil směrem k východu. Dále se otáčí tváří k jihu a diákon se modlí: „Ještě modlíme se oduštění hříchů pro služebníka Božího velikého pána a otce našeho (*jméno*) Jeho svatosti patriarchy moskevského a celé Rusi a pro všechny v Kristu bratry naše, o zdraví a spasení, rceme všichni.“ Načež se koná třetí pozdvihování a zpěváci zpívají třetí stovku. Potom následuje čtvrté pozdvihování, tváří k severu, jemuž předchází modlitba diákona: „Ještě modlíme se za každou duši křesťanskou trpící a zarmoucenou, zdraví, spasení a oduštění hříchů si žádající, rceme všichni.“ Stejným způsobem se nakonec děje i páté pozdvihování opět směrem na východ po prosbě diákona: „Ještě modlíme se za všechny sloužící ve svatém monastýru tomto (či chrámu tomto), otce a bratry naše, za zdraví a spásu a oduštění hříchů jejich, rceme všichni.“ Po páté stovce „Hospodi, pomiluj,“ zpěváci zapějí Sláva... I nyní... a kondak svátku (Povznesl ses na kříž dobrovolně...) Představený ukládá kříž na analog a se všemi spolusloužícími zpívá třikrát: „Kříži tvému klaníme se...“ To samé zpívají třikrát i zpěváci. Pak začíná klanění kříži a jeho líbání.

Při pozdvihování je v Rusku zvykem (stejně jako kdysi v Jerusalemě) lít na kříž čistou voňavou vodu.

Některé hymny k velkopostní křížové neděli

Z triodu

V předvečer na velké večerní

Stichiry na „Hospodine, k tobě volám“ na 10.

3 stichiry neděli z osmihlasníku, 3 Anatoliovy a 4 uctívanému kříži.

Hlas 5.

Skvěj se, Kříži Páně, zasviť jako světlo záblesk blahodati tvé do srdcí těch, kdož tě uctívají a s Bohu příjemnou láskou berou do rukou. Světem vytoužený Kříži, který vyhlazuješ všechny slzavé nářky a ze smrtelných úkladů vysvobozuješ nás, kteří tak vstupujeme do neustávajícího veselí. Ukaž velikolepost své krásy, odměnu za zdrženlivost uděl služebníkům svým, věrně prosícím o tvé hojné zastání a milost velikou.

Buď pozdraven, životonosný Kříži, krásný ráji církve, strome nehynoucnosti, na němž se nám urodilo sladké ovoce věčné slávy. Ty zaháníš vojska démonů a radostí jsi řádů andělských; tebe oslavují shromáždění věřících. Jsi zbraní nepřemožitelnou, opora nezničitelná, věrných vítězství, chloubou kněží. Dejž nám dospět až k týdnu strastí Kristových a uděl nám milost velikou.

Buď pozdraven, životonosný Kříži, nepřemožitelné vítězství zbožnosti, bráno ráje, věrných oporo, hradbo Církve. Tebou byla zhouba potřena a zničena, přemoženo panství smrti a my povzneseni ze země k nebesům. Nepřemožitelná zbrani, bojovníku proti démonům, slávo mučedníků, vpravdě okraso ctihodných (mnichů), přístave spásný, daruj světu milost velikou.

Pojď, prvostvořená dvojice (Adame a Evo), kteří jste odpadli od nebeského, když jste kdysi kvůli závisti vražedníka okusili hořké slasti ze stromu (poznání). Hle, nejuctívanější dřevo Kříže jde před vámi, k němu se utecte a s radostí je líbejte a zvolte k němu u víře: Nás, kteří jsme slavně obdrželi Eden, první ráj, ty povoláváš, Kříži nejctihodnější, dřevo, z něhož navrací se nám božská blaženost, sade nebeský, z něhož okoušejíce plody, získáváme nehynoucnost a milost velikou.

Sláva... (3. hlas)

Kriste Bože náš, jenž jsi ukřížování pro nás dobrovolně přijal, abys celý rod lidský vzkřísil. Ty jsi svými zkrvavenými prsty křížem jako třtinou namočenou do rudého inkoustu nám odpuštění jako král lidumilně podepsal. Nepřehlédni nás, do neštěstí opět upadlé, když jsme se opět vzdálili od tebe. Slituj se však nad lidem svým, který je v bídě. Povstaň, jediný mnohotrpělivý, a jako nejmocnější poraz ty, kteří útočí na nás.

Na litiji stichira chrámu a pak:

Sláva... I nyní... (hlas 5.)

Když vidělo stvoření tebe, Stvořiteli a Učiniteli všech, na kříži visícího a nahého, změnilo se strachem a zalkalo: Slunce světlo pohaslo, země se třese, kameny pukají a

okrasa chrámu je rozervána. Mrtví z hrobů vstávají, mocnosti andělské se zhrozily, volajíce: Ó zázrak! Soudce je souzen a hodlá trpět pro záchranu světa a jeho obnovení.

Na stichovně (stichiry z oktoichu)

Sláva... I nyní... (hlas 4.)

Mírnému Davidu jsi zpomohl přemoci cizozemce, i věrným lidem našim pomáhej k vítězství a zbraní kříže ať smeteni jsou nepřátelé naši. Ukaž na nás, Milosrdný, dávné své milosti, ať už zcela pochopí, že ty jsi Bůh. V tebe doufajíce, zvítězíme, když prositi budeme, jak jsme uvyklí, přečistou Matku tvou o dar milosti veliké.

Při troparech po Otčenáši zazpívat také: „Spasiž, Pane, lid svůj...“

Ke klanění svatému Kříži

(Zpívá se jak ve svátek Pozdvižení Kříže tak i v 3. neděli velkopostní křížovou)

Kající stichiry (kdysi se zpívaly při samotném pozdvihování, dnes se zpívají, když se věřící klanějí kříži a kněz – pokud už neslouží liturgii – je při tom pomazává olejem z litije.)

(Samohlasné, hlas 2.)

Pojďte, věřící, pokloňme se životodárnému dřevu Kříže, na němž dobrovolně rozprostřel ruce své Kristus, Král slávy, aby nás povznesl k prvotní blaženosti, jež nám skrze (zapovězenou) slast ukradl nepřítel, učiniv z nás vyhnance od Boha. Pojďte, věřící, pokloňme se životodárnému dřevu Kříže, jímž jsme učiněni hodnými rozdrtit hlavy (duchovních) nepřátel. Pojďte, všichni národové, a takto opěvujme dřevo Kříže: Buď pozdraven, Kříži, naprosté vysvobození padlého Adama! Tebou se chlubí věřící, neboť tvojí silou mocně pokořili izmaelovské plémě! Tebe křesťané nyní s bázní líbají, Boha na tobě přibitého oslavují, volajíce: Pane, na tomto dřevu přibitý, smiluj se nad námi jako Blahý a Lidumil.

(Hlas 5.) Pojďte, lidé, vizte přeslavný zázrak, pokloňme se moci kříže. Zatímco v ráji dřevo stromu urodilo lidem smrt, toto dřevo vydává květy života, neboť má na sobě přibitého bezhříšného Pána. Z něho všechny národy přijímají nehynoucnost, a proto volejme: Ty, jenž jsi křížem svým smrt zničil a nás osvobodil, sláva tobě!

Naplnil se hlas proroků tvých, Bože, Isaiáše a Davida pravících: Přijdou všechny národy a pokloní se tobě, Hospodine, neboť hle, lidé naplněni jsou blahodátí tvou, Blahý, v příbytcích Jerusalema. Ty, jenž jsi ukřížování pro nás přetrpěl a vzkříšením nás oživil, ochraňuj a spasiž nás!

(Hlas 6.) Čtyřkonečný svět je dnes posvěcován čtyřdílným pozdvihovaným křížem tvým, Kriste, Bože náš, a korouhev věrných křesťanů se spolu s křížem povznáší, aby tím byly zurázeny rohy nepřátel. Veliký jsi, Hospodine, a podivuhodná jsou díla tvá, sláva tobě!

Dřevo svaté, hlasy proroků předzvěstované, jímž byl Adam zbaven dávné kletby smrti, je pozdviženo. Stvoření pak s ním dnes spolupozdvihuje svůj hlas a prosí u Boha

hojné milosti. Jediný v milosrdenství nezměrný Vládce, budiž očištěním našim a spasiž duše naše.

(Hlas 8.) Dnes se naplňuje hlas proroka tvého, Bože, Mojžíše, jenž pravil: „Uvidíte život váš viset před očima svýma.“ Dnes je pozdvihován Kříž a svět je vysvobozován od klamu, dnes se obnovuje Kristovo vzkříšení a končiny země se radují. S cimbály jako David píseň ti přinášíme a pějeme: Vykonal si spásu uprostřed země, Bože. Ukřížování jsi podstoupil a Vzkříšení učinil, abys nás spasil, Blahý a Lidumile, Nejmocnější Pane, sláva tobě.

Vládce všeho stvoření a Pán slávy je dnes na kříž přibíjen a bok mu probodávají. Žluči a octa okouší ten, který je rozkoší církve. Korunou z trní je ovinut a oděn je rouchem posměšným ten, který pokryl nebe oblaky. Pohlavkován je rukou smrtelníka ten, jenž svou rukou utvořil člověka. Po zádech bijí toho, jenž oděl nebe oblaky. Poplívání a údery přijímá, urážky a políčky strpěl. Vše snáší kvůli mně odsouzenému Vysvoboditel a Bůh můj, aby spasil svět od klamu jako Milosrdný.

Sláva... (hlas 8.)

Dnes se mohu dotknout toho, kdo je svou podstatou nedotknutelným. Kvůli mně trpí muka, aby mne osvobodil od utrpení. Ten, kdo dával světlo slepým, je poplíván ústy zločinců a nastavuje záda k bití, aby osvobodil zajaté. Když jej uzřela čistá Panna a Matka viseti na kříži, s bolestí pravila: Běda mně, Dítě mé, co jsi to učinil? Nejkrásnější a nejlepší ze všech lidí, ukazuješ se jako bezdechý a zbaven podoby, nemaje už původní vzezření ani předchozí krásy! Běda mně, Světlo mé! Nemohu hledět na tebe, zesnulého, nitro mne bolí a krutý meč proniká srdce mé! Opěvám utrpení tvé, klaním se milosrdenství tvému, mnohotrpělivý Pane, sláva tobě!

I nyní... (hlas stejný)

Dnes naplnilo se slovo prorocké, neboť hle, klaníme se místu, kde stála noha tvá (ke dřevu kříže přibitá), a z tohoto stromu spásy okoušíme, svobodu od hříšných vášní dostáváme, na přímluvy Bohorodice, jediný Lidumile.

(Je-li to na jitřní, pak nyní následuje ektenie a propuštění. Sláva... I nyní... evangelní stichira v předsíni. Poté poučení Studitovo a hodinka první. Pak definitivní propuštění.)

Tropar svatému Kříži

Spasiž, Pane, lid tvůj a požehnej dědictví svému.
Vítězství daruj nad nepřáteli křesťanům pravoslavným
a ochraňuj věrné tvé Křížem svým.

Kondak / 7. hlas

Nebrání už více plamenný meč bránu Edenu, otevřel ji náš
přeslavný spojenec: dřevo Kříže.
Byl zapuzen osten smrti a zahráno vítězství pekla, neboť tys, Spasiteli můj, v něm
stanul
a volal jsi k těm, kdo byli v podsvětí: »Vejděte opět do ráje!«

Místo trojsvaté písně (1. hlas):

Kříži tvému klaníme se, ó Pane, a svaté vzkříšení tvoje slavíme.